

DEO OPTIMO MAXIMO,
UNI ET TRINO,
VIRGINI DEI-PARÆ, ET S. LUCÆ,
Orthodoxorum Medicorum Patrono.

QUÆSTIO MEDICA,*
CARDINALITIIS DISPUTATIONIBUS
manè discūtienda in Scholis Medicorum, die vigesimâ primâ mensis Martii, anno Domini M. DCC. LXIX.

M. FRANCISCO-BERNARD, M. NATALIS-ANDREÆ-JOANNIS-BAPTISTÆ CHESNEAU, vices gerente, Doctore Medico, Præside.

An, fami potiùs quàm temporibus, in assumendo victu, parendum?

I.

EMPERANTIAM in victu commendant Medici omnes. Eligi prudenter alimenta jubent. Quæ magis sana judicantur, & simpliciùs appari queunt, cæteris omissis, adhiberi volunt. Silent plerique de temporibus quibus cibis uti conveniat. Verùm istud nonnè ad *hygieinem* pertinet, ad eam videlicet Medicinæ partem, quæ, quomodo sanitas conservetur, edocet? Quarè igitur celeberrimis doctrinâ viris de hoc ipso tacere placuit? Legem forsitàn im-

* Auctore M. Joanne le Thieullier, antiquo Facultatis Decano.

ponere noluerunt, quam satis natura præscripsit. Sed naturæ, in omnibus, quàm parùm obtemperatur! Imò, non defuêre, qui se meliùs ipsi consulturos arbitrarentur, si eamdem ratiociniis suis conarentur astringere. Observatum ab illis fuerat, quibusdam nocere, quòd statutis temporibus alimenta non assumeruntur. Indè universis protinùs imperatum, ut, indictâ horâ, victum peterent, nullâ desiderii ciborum, aut ventriculi etiàm habitâ ratione. Scilicet illi, cùm talia sancirent, minimè considerabant non æquè validas esse cujuslibet stomachi fibras, nec eamdem inditam fuisse liquoribus digestioni inservientibus vim & energiam. Cavendum itaquè, si credatur illorum consilio, nè nova præposterè ingerantur, vel priùs quàm egesta fuerint quæ jàm immissa sunt, vel longiori, post egestionem, intervallo. Quot indè pravæ succorum elaborationes, quæ corpus lædant & sanitatem! Quid igitur agendum ut hæc omnia non accidant? Quotidiana nos undique circumvenient exempla, quibus, si libuerit, prudentiores effici potuerimus. Brutorum universam inspiciamus turbam; nec ipsis conferri pudeat homines, cum utrique, similibus ferè organis donati, sensationibus indè similibus afficiant. Hæc porrò lex animalibus, & *sensitiva* quasi sapientia est famem expectare. Necessitati tamen ab illis nimiùm indulgeri quandoque, negare non ausim. At bruta, pravis digestionibus laborare rariùs deprehenduntur. Quin etiam ex iis plura pastum vix dentibus tritum asservant secretis quibusdam membranis involutum, quem deindè, cùm esuriunt, in os revocant, ibique novo labori subjiciunt. Quis proindè fami potiùs, in assumendo victu, quàm temporibus esse consulendum neget, si sit illa legitimum debitæ reparationis indicium; si optimam tùm adesse demonstret organorum dispositionem, perfectioremque indè præsagiat alimentorum digestionem?

I I.

SENSATIONEM quâ monemur corpus refici indigere, famem vocari nemo nescit. Renascentem hunc ciborum appetitum, quidam, pro naturæ servitio, alii, pro voluptate habent. Apud Medicos ille, nihil aliud est, quàm nervearum ventriculi fibrarum à gastrico liquore, & aliis, excitata vellicatio. Hæc, jejuno stomacho, eoque ferè vacuo, aut saltem liberiore, ut plurimùm existit. Hinc certissimum elicitur argumentum legitimam ab illâ designari nutritionis necessitatem, cui tutò demùm obtemperari liceat. Naturalis dicitur appetitus, cùm assumptis prudenter alimentis, sedatur; morbus autem, si vorax desiderium explere nequeant copiosiores cibi, vel etiam solidiores. Cur illa exoriatur irritatio, quæ probam indicat famem, satis declarant ipsiusmet ventriculi fabrica, humorisque in hujus cavum depluentis natura & indoles. Liquor hic, etsi unicus vulgò creditur, duplex tamen est, & ex duplici scaturit origine. Alius, ut Boerhaavius asserit per exilissimos canales, *a gastricis arteriis secernitur. Tenuis est*, *pellucidus*, *spumosus*, *spiritibus dives*, *salsus leniter*, *in esurie diù toloratâ acriores* concipit aculeos. Huic ce miscetur alter in sinu plurimarum glandularum elaboratus collectusque. Per diversa illarum emissaria expressus, ventriculi quasi guttatìm irrorat cavitatem. Locorum, in quibus conficitur, structura prodit cur iste *lentior* sit & *mucosus*. Ex utroque fit liquor, gastricum appellant, qui mixtis utriusque dotibus commendatur. Has ille servat, quamdiù perfecta viget sanitas. Idem, nerveas stomachi fibras stimulare non cessaret, donec totus exhauriretur, nisi istud præcaverent alimenta, quæ identidem assumuntur. Tùm enim in ea conversam vim omnem exerit & efficaciam. Eadem impigrè aggreditur, donec ventriculum jam subacta deseruerint. Ex salibus, quæ secùm habet, atque spiritibus, vim illam accipit & energiam, quâ cibis inferatur intimiùs, illorum partes generosiùs penetret, tenuioresque sensim efficiat ac læviores. Intereà fibras minus ab ipso pungi nè miremur. Impedita nam-

que in universâ *injeſtorum* mole ſucci hujus acies hebeſcit, & ſeſe vix expedire poteſt. Hinc ſanè depromitur, cur, pleno ventriculo, nulla jam percipiatur irritatio, fameſque omnis pereat, & cur, eodem fermè vacuo, debeat rursùs exurgere. Detruſis ſcilicet in duodenum, ſub nomine & formâ chyli, cibis, gaſtricus qui ſupereſt liquor non ideò quieſcit. Ventriculi periſtalticum ſolus patitur motum, hujuſque jugi beneficio perfectiùs elaboratur. Spirituoſæ autem ipſius partes evolutæ magis & expanſæ, quaquaversùm ferri minimè deſinunt. Iis tunc excurrere velociùs, nerveoſque fibrarum tractus vividiùs impetere conceditur, Novam ergò neceſſe eſt exoriri ſenſationem, quæ jam liberiorem eſſe ſtomachum, & in illum, quod naturæ negari non debet, tutò immitti poſſe demonſtrat.

III.

VENTRICULUM jure ac meritò famis organum appellaveris. In illo namquè excitatur, & quaſi reſidet iſta ſenſatio. Hujus organi ſtimulus haberi debet in illud perpetuo rore extillans gaſtricus liquor, cæterique digeſtionibus inſervientes. Iſti aſſignantur, ſaliva ex ore, expreſſus ex faucibus & œſophago mucus quidam, bilis utraque, pancreaticuſque ſuccus. Iis ſocium ſe præbet aër, & certè non inefficacem. Singuli, pro viribus ac principiis, quibus pollent, agunt. Ut illam ſubeant alimenta mutationem, quæ digeſtio eſt, ſtatutæ requiruntur ſtomachi, & horumce liquorum conditiones: quænam eſſe debeant, ex cognitâ illius ſtructurâ fiet perſpicuum. Ventriculum etenim, (tunicam hîc vaſculoſam omittimus & villoſam,) muſculoſis nerveiſque fibris inſtructum eſſe quis neſcit? Hæ ſenſum ipſi communicant, illæ robur & elaterium. Carnoſæ omnes non eumdem affectant tractum & ordinem. Rectiori quædam tramite per totam longitudinem excurrere amant. Has obliquæ ſecant aliæ; plurimæ demùm orbiculares univerſum amplectuntur cavum, continuiſque *ſpirales* referunt circulis. Denſiores iſtæ & validiores os utrumque cingere obſervantur. Hujus artificii ratio eſt, ut in omnem ſenſum coarctari ventriculus queat, aſſumpta verò reri efficaciùs, & miſceri, tritaque hinc & indè verſari. Sed iſtud muneris quo tempore feliciùs abſolvetur? Nonnè, dùm elatior vigebit fibrarum tonus & elaſticitas, ſolemneſque motus poterunt firmiùs exerceri. At deſiderata quandonàm pro votis occurret diſpoſitio? Nonnè, ubi gratus rediit famis aculeus? Tunc enim, quod primum eſt, pleno minùs ſtomacho, liberior evadit ipſius actio, ſimul & potentior. 2°. Addit inſuper ſtimulos ſubtilior & expeditior factus aër, ſuâque vi parietes ſollicitare pariter, ac cibos dividere paratus. 3°. Defeſſas præteritæ digeſtionis labore fibras rursùs erigi *fames* admonet, eaſdemque recenti nutritionis beneficio recreatas, alacriùs ad ſolitos ritus poſſe applicari. Nunc verò concipiatur quantum eſſe debeat tunicæ muſcularis momentum, ſi, hujuſce *ſenſationis* habitâ ratione, opportunis reficiamur dapibus. Noſtræ etiam hypotheſi ſuccurrit, unoque, ut ità dicam, animo famulatur varia memoratorum ſuprà liquorum indoles. Horum nonnulli vellicare tantummodò, irritare ac dividere jubentur; irritata demulcent alii, diviſa iterùm emolliunt, viaſque expediunt ac lubricant. Bilis utraque, cyſtica præſertìm, priori parte fungitur. Iſta nempè, quæ, ex Boerhaavio, *acerrimus eſt humorum..... attenuat....fibras motrices ſtimulat..... appetitum excitat, inſertione ſui ductûs quandòque ſanis in hominibus factâ in ventriculi fundum.* Bilis autem quâ de causâ ciet appetitum? Certè quia deſcriptis gaudet dotibus, ſecretaque optimè fuit, & exquiſitè præparata. Quæcunque de iſto probantur hum[illegible], de cæteris quoque digeſtionem adjuvantibus comprobari credantur. [illegible] rectè elaborato, omnes & ſingulos, dùm ſtat in homine ſanitas [illegible] gradu donari lex eſt. Cùm fames igitur ad menſam nos acc[illegible] optimam adeſſe organorum diſpoſitionem pronuntiare non d[illegible]

I V.

APPETITUS si mechanismo simili excitetur, quo perficiatur digestionis opus, ex præsentiâ illius, prospera de altero prævideri posse manifestum est. Quid enim digestionis nomine intelligi volumus? Eam sanè mutationem quam perpeti coguntur alimenta, donec in chylum prorsùs evaserint. Totum hoc in stomacho peragitur; scopusque omnis in istis versatur duobus. 1°. Contusorum jam dentibus ciborum partes teri rursùs, à se invicem separari, &, quantùm fieri potest, comminui debent. 2°. Illas emolliri deindè, intimiùs penetrari, ac sensim ex solidiori mole ad fluidum quoddam accedere, quasi justus est & assiduus labor. Quod primum, id ventriculus ipsemet præstat. Alterum, ut probavimus, non unius liquidi beneficio contingit. Sed utrumque necessariò obtineri quis neget, si cuncta occurrant, quæ ad utrumque conferunt? Rem porrò ita se habere certiùs evincunt eadem famis & digestionis phænomena. Illâ namque cùm afficimur, tunc nerveas partes ac musculares fibras irritari quodammodo constat ex dictis. Hinc iisdem alacrioribus factis, mox assumenda validiùs comprimentur. Hinc, vis & potentia major quæ figuram illorum brevi tempore immutatura est. At, undenàm vellicationis ille sensus, qui stomachum constringi velit? Certè ab humore gastrico, & à cæteris quoque, imprimitur. Nonnè insuper liquores illos spiritibus, & dicatis unicuique principiis abundè dotatos esse sensus ille significat? Fatendum igitur, simili planè mechanismo, in sensatione famis ac in digestionum operibus, cuncta regi atque gubernari; perfectioremque indè præsagiri debere alimentorum præparationem.

V.

SENSATIONES experiri mechanicum est, ideòque omnes experiuntur. Illis moderatè prudenterque indulgere pauci fortè consueverunt. Iisdem, quod efflagitant, & quandò appetunt, non adeò facilè negatur. Ecquid autem recusaremus *Naturam sequi ducem*, cum sit ipsi *nimium omne inimicum?* Hæc persentitur ipsius lex de fame, ut, ista cùm adsit, victus petatur. Huicce legi Medicina consentit; nos, utrique. Nulla ergò statuitur hora? Nulla equidem. Quid enim horæ, aut temporibus cum desiderio ciborum commune est? Nùm desiderium istud, auribus noto quodam sono percussis debet exurgere, aut ventriculus ad solem componi? Eadem proindè tardiori aut promptiori stomacho præscriberentur, valido, & imbecilliori? Verùm, norma institui potest, quam amet natura, à quâ etiam, in posterùm, non nisi invita divertatur. Imò, si fames expectetur, eaque sola victum imperet, timendum est nè copiosioribus alimentis eam explere quasi necesse sit, & indè ventriculus obruatur. Respond. 1°. dubium videri, utrùm illa plus habeat utilitatis quàm incommodi norma, à quâ, etiam coacti, sine periculo non deflectamur. Hoc equidem quotidiè observatur in pluribus, qui si tardiùs paulò mensæ accumbant, vel ferè exanimantur, vel plus æquo assumunt, & pravam tùm sibi procreant digestionem. Respond. 2°. famem, quam desideramus, voracitatem non esse, nec proindè insidiosam. Gravioribus hisce momentis, nùm levius quoddam addere liceat, & planè non insulsum. Scilicet appetitûs beneficio, meliùs degustantur dapes, & palato magis arrident: secundùm vulgatissimum illud, *optimum ciborum condimentum, fames.* Eadem est igitur, & rationis & voluptatis causa; itaque in gratiam utriusque concludamus.

Ergò, fami potiùs quàm temporibus, in assumendo victu, parendum.

Proponebat Parisiis, CLAUDIUS LAFISSE Lugdunæus, Doctor Medicus Andegavensis; nec-non Saluberrimæ Facultatis Medicinæ Parisiensis Baccalaureus, A. R. S. H. 1769, à sextâ ad meridiem.

Typis QUILLAU, Universit. & Facultatis Med. Typograph. 1769.